

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

***ATASKAITA
APIE ANTRINĖS TEISINĖS PAGALBOS ORGANIZAVIMĄ IR TEIKIMĄ
2009 M.***

**Vilnius
2010**

Ataskaita apie antrinės teisinės pagalbos organizavimą ir teikimą parengta, remiantis valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybų (toliau vadinama – Tarnybos) veiklos ataskaitomis (toliau vadinama – ataskaitos), parengtomis ir pateiktomis Teisingumo ministerijai, vadovaujantis Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybų veiklos ataskaitų rengimo ir pateikimo Teisingumo ministerijai taisyklėmis (toliau vadinama – Taisyklės), patvirtintomis teisingumo ministro 2008 m. liepos 11 d. įsakymu Nr. 1R-279.

Šioje ataskaitoje apibendrinami ir analizuojami Tarnybų ataskaitose pateikti duomenys. Ataskaitinis laikotarpis 2009-01-01 – 2009-12-31. Palyginimui pateikiami svarbiausi 2007 ir 2008 m. Tarnybų veiklos, organizuojant ir teikiant antrinę teisinę pagalbą, ataskaitų apibendrinti duomenys.

I. INFORMACIJA APIE ANTRINĖS TEISINĖS PAGALBOS TEIKIMĄ

1.1. Priimtų sprendimų dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo pasiskirstymas pagal gautus prašymus

2009 m. **gautų prašymų suteikti antrinę teisinę pagalbą skaičius** tiek visose Tarnybose kartu, tiek kiekvienoje Tarnyboje atskirai buvo didesnis negu 2007 ir 2008 m. 2009 m. iš viso buvo gauta 14674 prašymai suteikti antrinę teisinę pagalbą, 32,59 proc. daugiau nei 2008 m. (2008 m. buvo gauti 11067 prašymai suteikti antrinę teisinę pagalbą, 2007 m. – 8191 prašymas).

Iš visų 2009 m. gautų prašymų suteikti antrinę teisinę pagalbą 90,83 proc. atvejų buvo priimtas sprendimas suteikti antrinę teisinę pagalbą (13329 sprendimai) (2008 m. tokie sprendimai sudarė 91,56 proc.), 6,71 proc. atvejų buvo priimtas sprendimas atsisakyti teikti antrinę teisinę pagalbą (985 sprendimai) (2008 m. tokie sprendimai sudarė 5,81 proc.), 2,8 proc. atvejų sprendimas nebuvo priimtas (411 atvejų) (2008 m. tokie atvejai sudarė 2,63 proc.).

Daugiausia prašymų suteikti antrinę teisinę pagalbą buvo gauta Šiaulių Tarnyboje, Kauno Tarnyboje, Vilniaus Tarnyboje, Panevėžio Tarnyboje, Klaipėdos Tarnyboje (mažėjimo tvarka).

Daugiausia prašymų suteikti antrinę teisinę pagalbą patenkino Panevėžio Tarnyba (96,18 proc.), Šiaulių Tarnyba (94,83 proc.), Vilniaus Tarnyba (88,42 proc.), Kauno Tarnyba (88,12 proc.), Klaipėdos Tarnyba (85,93 proc.).

2009 m. Tarnybose priimti **985 sprendimai atsisakyti suteikti antrinę teisinę pagalbą** (2007 m. Tarnybos priėmė 552 tokius sprendimus, 2008 m. – 643 sprendimus). Daugiausia sprendimų atsisakyti suteikti antrinę teisinę pagalbą buvo priimta Kauno tarnyboje (370 sprendimų) ir Vilniaus Tarnyboje (212 sprendimų). Kitose Tarnybose sprendimų atsisakyti suteikti antrinę teisinę pagalbą priimta mažiau – Klaipėdos Tarnyboje (171 sprendimas), Šiaulių Tarnyboje (157 sprendimai), Panevėžio Tarnyboje (69 sprendimai).

Kauno Tarnyba nurodė, kad daugiausia sprendimų atsisakyti suteikti antrinę teisinę pagalbą priimta dėl netinkamo prašymo suteikti antrinę teisinę pagalbą užpildymo, dėl nepateiktų pareiškėjo reikalavimą pagrindžiančių dokumentų bei dokumentų, įrodančių pareiškėjo teisę gauti antrinę teisinę pagalbą, jeigu asmuo per Tarnybos nustatytą laiką nepatikslinka prašymo suteikti teisinę pagalbą ar nepateikia jo reikalavimą pagrindžiančių dokumentų bei dokumentų, įrodančių pareiškėjo teisę gauti antrinę teisinę pagalbą (108), dėl nepagrįstų reikalavimų (69), dėl viršytų turto ir pajamų dydžių antrinei teisinei pagalbai gauti (63), tais atvejais, kai pareiškėjai nesutinka apmokėti 50 procentų antrinės teisinės pagalbos išlaidų (34).

Vilniaus Tarnyboje dažniausiai pasitaikantys atsisakymo suteikti antrinę teisinę pagalbą pagrindai buvo šie: pareiškėjo reikalavimai buvo nepagrįsti (79 atvejai); pareiškėjų turtas ar metinės

pajamos viršijo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytus turto ir pajamų dydžius antrinei teisei pagalbai gauti (40 atvejų); konstatuota, kad pareiškėjas, kreipdamasis dėl antrinės teisinės pagalbos suteikimo, piktnaudžiauja valstybės garantuojama teisine pagalba (29 atvejai); antrinė teisinė pagalba buvo teikta daugiau nei 3 bylose (15 atvejų).

2009 m. gruodžio 31 d. Tarnybose buvo **411 prašymų, dėl kurių sprendimas nebuvo priimtas** (2007 m. buvo 504 tokie prašymai, 2008 m. – 289 praršymai). Prašymų suteikti antrinę teisinę pagalbą, dėl kurių sprendimas nepriimtas, skaičius buvo didžiausias Vilniaus Tarnyboje (165 prašymų) ir Klaipėdos Tarnyboje (118 prašymų).

Vilniaus Tarnyba informavo, kad 19 atvejų pareiškėjų prašymai buvo palikti nenagrinėtai, 64 atvejais pareiškėjų prašymai persiųsti kitai Tarnybai pagal kompetenciją, 18 atvejais sprendimas nepriimtinas dėl pareiškėjo pateiktų netinkamų dokumentų, per Tarnybos nustatytą terminą nepateikus reikiamų dokumentų, ataskaitos pateikimo dieną 5 atvejais dar nebuvo gautos išvados iš advokatų dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo/neteikimo bei 59 atvejais nebuvo išnagrinėti prašymai dėl antrinės teisinės pagalbos suteikimo.

Klaipėdos Tarnyba informavo, kad iš 118 prašymų, dėl kurių sprendimas nebuvo priimtas nepriimtas, 3 atvejais prašymai suteikti antrinę teisinę pagalbą buvo persiųsti kitai Tarnybai pagal kompetenciją, kitais atvejais sprendimas buvo nepriimtas, pareiškėjui nepateikus prašymą pagrindžiančių dokumentų, pateikus nepasirašytus prašymus suteikti antrinę teisinę pagalbą, prašymuose nenurodžius, ar pareiškėjas sutinka apmokėti antrinės teisinės pagalbos išlaidas, jeigu bus nustatyta, kad valstybė jam garantuos ir apmokės 50 procentų antrinės teisinės pagalbos išlaidų, pareiškėjui per Tarnybos nustatytą terminą nepakildžius prašymo ar nepateikus Tarnybos prašomų dokumentų. Visais šiais atvejais Klaipėdos Tarnyba raštu prašydavo pareiškėjo patikslinti prašymą arba pateikti jį pagrindžiančius dokumentus (pareiškėjams neįvykdžiau Tarnybos prašymų, jų prašymai suteikti antrinę teisinę pagalbą buvo paliekami nenagrinėtai).

2009 m. priimti **1096 sprendimai nutraukti antrinės teisinės pagalbos teikimą**, tai sudaro **8,2 proc.** nuo sprendimų suteikti antrinę teisinę pagalbą skaičiaus (2007 m. sprendimai nutraukti antrinės teisinės pagalbos teikimą (**905** sprendimai) sudarė **12,7 proc.** nuo sprendimų suteikti antrinę teisinę pagalbą skaičiaus, 2008 m. – **9,1 proc.** (**922** sprendimai)). Daugiausia sprendimų nutraukti antrinės teisinės pagalbos teikimą buvo priimta Šiaulių Tarnyboje (422 sprendimai) ir Vilniaus Tarnyboje (281 sprendimų). Kitose Tarnybose sprendimų nutraukti antrinės teisinės pagalbos teikimą buvo mažiau – Kauno Tarnyboje – 97 sprendimai, Klaipėdos Tarnyboje – 226 sprendimai, Panevėžio Tarnyboje – 70 sprendimų.

Šiaulių Tarnyba nurodė, kad daugiausia sprendimų nutraukti antrinės teisinės pagalbos teikimą buvo priimta dėl to, kad pareiškėjai, praėjus 12 mėnesių nuo sprendimo suteikti antrinę teisinę pagalbą, nepateikdavo gyventojų (šeimos) turto deklaracijos (394). 144 atvejais antrinės teisinės pagalbos teikimas buvo nutrauktas pagal gautus advokatų pranešimus dėl pareiškėjų nebendradarbiavimo (Šiaulių Tarnyba yra susitarusi su advokatais, teikiančiais antrinę teisinę pagalbą, kad advokatas praneša apie pareiškėjo nebendradarbiavimą, jeigu jis nesikreipia dėl savo teisių gynimo daugiau kaip 6 mėn.). 124 pareiškėjai kreipėsi į Šiaulių Tarnybą prašydami nutraukti antrinės teisinės pagalbos teikimą savo pareiškimu, 32 atvejais buvo priimti sprendimai nutraukti antrinės teisinės pagalbos teikimą pagal advokatų pranešimus dėl bylos neperspektyvumo.

Vilniaus Tarnyba informavo Teisingumo ministeriją, kad didžioji dalis sprendimų dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo nutraukimo buvo priimta dėl to, kad pareiškėjai pateikė prašymą nutraukti antrinės teisinės pagalbos teikimą (113 atvejų), pareiškėjai per įstatymo nustatytą terminą nepateikė asmens (šeimos) metinės turto deklaracijos (57 atvejai), 63 atvejais konstatuota, kad atstovavimas byloje neperspektyvus, 71 atveju dėl to, kad pareiškėjas nebendradarbiavo su advokatu.

2009 m. Tarnybos priėmė **875 sprendimus dėl antrinę teisinę pagalbą teikiančių advokatų pakeitimo**, tai sudaro **6,6 proc.** nuo sprendimų suteikti antrinę teisinę pagalbą skaičiaus (2007 m. sprendimai dėl antrinę teisinę pagalbą teikiančių advokatų pakeitimo (**560** sprendimų)

sudarė **7,9 proc.** nuo sprendimų suteikti antrinę teisinę pagalbą skaičiaus, 2008 m. – 6,1 proc. (615 sprendimų)). Visose Tarnybose, išskyrus Panevėžio Tarnybą (72 sprendimai), sprendimų dėl antrinę teisinę pagalbą teikiančių advokatų pakeitimo skaičius buvo panašus (Vilniaus Tarnyboje – 198 sprendimai, Kauno Tarnyboje – 167 sprendimai, Klaipėdos Tarnyboje – 178 sprendimai, Šiaulių Tarnyboje – 170 sprendimų).

Vilniaus Tarnyba nurodė, kad joje buvo didelis advokatų pakeitimų skaičius dėl dviejų advokatų ligos, sutarties nutraukimo su vienu advokatu, nuolat teikusiu antrinę teisinę pagalbą, išbraukus kelis advokatus Lietuvos advokatūros sprendimu iš praktikuojančių advokatų sąrašo

Kauno Tarnyba informavo Teisingumo ministeriją, kad iš 167 advokatų pakeitimo atvejų net 115 kartų buvo keičiami advokatai, prirėikus teikiantys antrinę teisinę pagalbą. Pakeitimai vyko tiek pačių advokatų, tiek pareiškėjų prašymu. Tarnyba, priimdama sprendimus teikti antrinę teisinę pagalbą bei skirdama pareiškėjams advokatus, neatsižvelgia į bylos sudėtingumą, bylos skiriamos proporcingai visiems advokatams (tiek nuolat, tiek prirėikus antrinę teisinę pagalbą teikiantiems advokatams). Kauno Tarnyba pastebėjo, kad prirėikus antrinę teisinę pagalbą teikiantys advokatai yra linkę teikti antrinę teisinę pagalbą lengvesnėse, jų veiklos teritorijose vykstančiose bylose (12 kartų atsisakyta vykti į kitą teritoriją), pateikdami daugybę priežasčių, motyvuodami dideliu darbo krūviu (20 kartų atsisakyta teikti nurodant motyvą dėl darbo krūvio), atostogomis (7 kartai), sveikatos būkle (3 kartai), interesų konfliktu (58 kartai) ar dėl kitų priežasčių (6 kartai). Dėl šios priežasties Kauno Tarnyba, siekdama tinkama apginti pareiškėjų teises bei įstatymų saugomus interesus, priima sprendimus pakeisti advokatus. Kauno Tarnyba 9 kartus keitė antrinę teisinę pagalbą teikusį advokatą dėl advokato mirties.

Klaipėdos Tarnyba nurodė, kad visi sprendimai dėl advokatų pakeitimo buvo priimti įvertinus advokatų ar pareiškėjų rašytiniuose prašymuose pateiktus motyvus. Prirėikus antrinę teisinę pagalbą teikiančiam advokatui pateikus prašymą pakeisti jį kitu advokatu, Klaipėdos Tarnyba beveik visais atvejais priimdavo sprendimą pakeisti paskirtą advokatą, nes Tarnyba negali nustatyti prirėikus teikiančių advokatų krūvio, sveikatos būklės, todėl siekiant užtikrinti tinkamą antrinės teisinės pagalbos teikimą, advokato pakeitimas buvo būtinas ir neatidėliotinas. Dalis sprendimų pakeisti paskirtą advokatą buvo žuvus vienam iš prirėikus antrinę teisinę pagalbą teikusių advokatų.

2009 m. **gauta 50 skundų dėl advokatų, teikiamos antrinės teisinės pagalbos** (2008 m. tokių skundų buvo **90**). Daugiausia iš jų Klaipėdos Tarnyboje (24 skundai). Kitose Tarnybose gautų skundų dėl advokatų teikiamos teisinės pagalbos skaičius: Vilniaus Tarnyboje – 10 skundų, Kauno Tarnyboje – 7 skundai, Šiaulių Tarnyboje – 6 skundai, Panevėžio Tarnyboje – 3 skundai. Klaipėdos tarnyba informavo, kad 16 pateiktų skundų buvo gauti iš trijų antrine teisine pagalba piktnaudžiaujančių pareiškėjų, kurie skundžia visų jiems paskirtų advokatų veiksmus. Tarnyba, nagrinėdama pareiškėjų skundus ir nustatiusi, kad pareiškėjų išvardintos aplinkybės yra susijusios su advokatų veiklos kokybe, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo 51 straipsniu, dalį skundų persiuntė Lietuvos advokatūrai, kad ji įvertintų advokato, teikusio antrinę teisinę pagalbą, veiklos kokybę, tačiau iki šiol Tarnyba yra gavusi tik 2 Lietuvos advokatūros atsakymus (abejais atvejais buvo nustatyta, kad pareiškėjų skundai nepagrįsti bei atsisakyta iškelti advokatams drausmines bylas).

2009 m. **apskūsti 134 Tarnybų priimti sprendimai** (2007 m. – **195** Tarnybų sprendima, 2008 m. – **173** sprendimai). Apskūstų Tarnybų sprendimų skaičius kiekvienoje Tarnyboje pasiskirstė taip: Kauno Tarnyboje – 43 skundai, Klaipėdos Tarnyboje – 37 skundai, Vilniaus Tarnyboje – 33 skundai, Šiaulių Tarnyboje – 11 skundų, Panevėžio Tarnyboje – 10 skundų.

Kauno Tarnyba pranešė, kad iš 43 jos apskūstų sprendimų, 25 sprendimus apskundė vienas asmuo, piktnaudžiaujantis savo materialiomis ir procesinėmis teisėmis (J. R).

Vilniaus Tarnyba nurodė, kad iš 33 skundų dėl Tarnybos priimtų sprendimų, 19 skundų pateikė du nuolat antrinės teisinės pagalbos teikimu beiskundžiantys pareiškėjai.

Klaipėdos Tarnyba informavo Teisingumo ministeriją, kad 2009 m. iš apskų 37 sprendimų, 30 atvejų skundai pateikti piktnaudžiaujančių antrine teisine pagalba pareiškėjų, kurie nuolat skundžia bet kokį Tarnybos ar antrinę teisinę pagalbą teikiančio advokato veiksmus.

2007 m. apskų Tarnybų priimti sprendimai sudarė **2,73 proc.** nuo visų Tarnybų priimtų sprendimų, 2008 m. apskų Tarnybų priimti sprendimai sudarė **1,71 proc.** nuo visų Tarnybų priimtų sprendimų, **2009 m. 0,78 proc. nuo visų Tarnybų priimtų sprendimų, t.y. pastebima apskų Tarnybų priimtų sprendimų mažėjimo tendencija.**

2009 m. iš 13329 sprendimų suteikti antrinę teisinę pagalbą, 5,13 proc. sprendimų buvo teikti antrinę teisinę pagalbą administracinėse bylose (684 sprendimų), 68,84 proc. sprendimų teikti antrinę teisinę pagalbą civilinėse bylose (9176 sprendimų), 26,01 proc. sprendimų teikti antrinę teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose (3467 sprendimų), 0,02 proc. sprendimų teikti antrinę teisinę pagalbą tarptautiniuose ginčuose (2 sprendimai).

Pažymėtina, kad didžiąją dalį teikiamos antrinės teisinės pagalbos sudaro baudžiamosios bylos, kai pagal ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro nutarimą ar teismo nutartį yra skiriamas būtinas gynėjas, vadovaujantis Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau vadinama – BPK) 51 straipsniu ir kitais įstatymų nustatytais atvejais, kai gynėjo dalyvavimas yra privalomas. **Antrinė teisinė pagalba ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro nutarimu ar teismo nutartimi 2009 m. buvo teikta 28554 bylose** (2007 m. – 35927 bylose, 2008 m. – 34019 bylose), t. y. **68,2 proc.** antrine teisine pagalba pasinaudojusių asmenų antrinė teisinė pagalba buvo suteikta ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro nutarimu ar teismo nutartimi (2008 m. buvo 77 proc. tokių atvejų). Kaip matyti, 2009 m. sumažėjo 5465 būtinojo gynėjo dalyvavimo atvejų (kas turi įtakos išlaidų mažėjimui). Nuo 2009 m. sausio 1 d. Tarnyboms perdavus antrinės teisinės pagalbos baudžiamosiose bylose koordinavimo funkciją, buvo siekiama užtikrinti, kad gynėjas būtų parenkamas tik esant įstatyme numatytiems pagrindams. Taip pat buvo sukurta informacinė sistema „KOORDIS“, kurios pagalba galima gauti tikslesnius ir išsamesnius duomenis apie antrinės teisinės pagalbos koordinavimą baudžiamosiose bylose, gynėjo dalyvavimo eigą, bylų skaičių ir pan.

2009 m. iš viso antrine teisine pagalba pasinaudojo 41883 asmenys (2007 m. – 43063 asmenys, 2008 m. – 44154 asmenys). Bendra asmenų, pasinaudojusių antrine teisine pagalba, mažėjimo tendencija pastebima, kaip jau buvo minėta dėl sumažėjusio būtinojo gynėjo paskyrimo atvejų baudžiamajame procese.

Informacija apie antrinės teisinės pagalbos išlaidų išieškojimą iš nepagrįstai antrinę teisinę pagalbą gavusių pareiškėjų: 2009 m. Kauno Tarnyba teismine tvarka siekė susigrąžinti antrinės teisinės pagalbos teikimo išlaidas iš vieno nepagrįstai antrinę teisinę pagalbą gavusio pareiškėjo (kitose Tarnybose tokių atvejų nebuvo, nes nebuvo konstatuota, kad pareiškėjai nepagrįstai naudojami antrine teisine pagalba).

Asmenų naudojimosi antrine teisine pagalba aktyvumą atspindi asmenų, kuriems buvo suteikta antrinė teisinė pagalba, skaičiaus (įvertinant tiek tuos asmenis, kuriems antrinė teisinė pagalba buvo suteikta Tarnybos sprendimu, tiek ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro nutarimu ar teismo nutartimi) ir Tarnybos veiklos teritorijoje gyvenančių gyventojų skaičiaus santykis (išreikštas procentais):

- Vilniaus Tarnybos veiklos teritorijoje – 1,42 proc.
- Panevėžio Tarnybos veiklos teritorijoje – 1,5 proc.
- Klaipėdos Tarnybos veiklos teritorijoje – 1,17 proc.
- Šiaulių Tarnybos veiklos teritorijoje – 1,13 proc.
- Kauno Tarnybos veiklos teritorijoje – 0,93 proc.

Asmenų naudojimosi antrine teisine pagalba pagal priimtus Tarybų sprendimus aktyvumą atspindi asmenų, kuriems buvo suteikta antrinė teisinė pagalba, skaičiaus ir Tarybos veiklos teritorijoje gyvenančių gyventojų skaičiaus santykis (išreikštas procentais):

Šiaulių Tarybos veiklos teritorijoje – 0,80 proc.

Panevėžio Tarybos veiklos teritorijoje – 0,56 proc.

Klaipėdos Tarybos veiklos teritorijoje – 0,35 proc.

Vilniaus Tarybos veiklos teritorijoje – 0,3 proc.

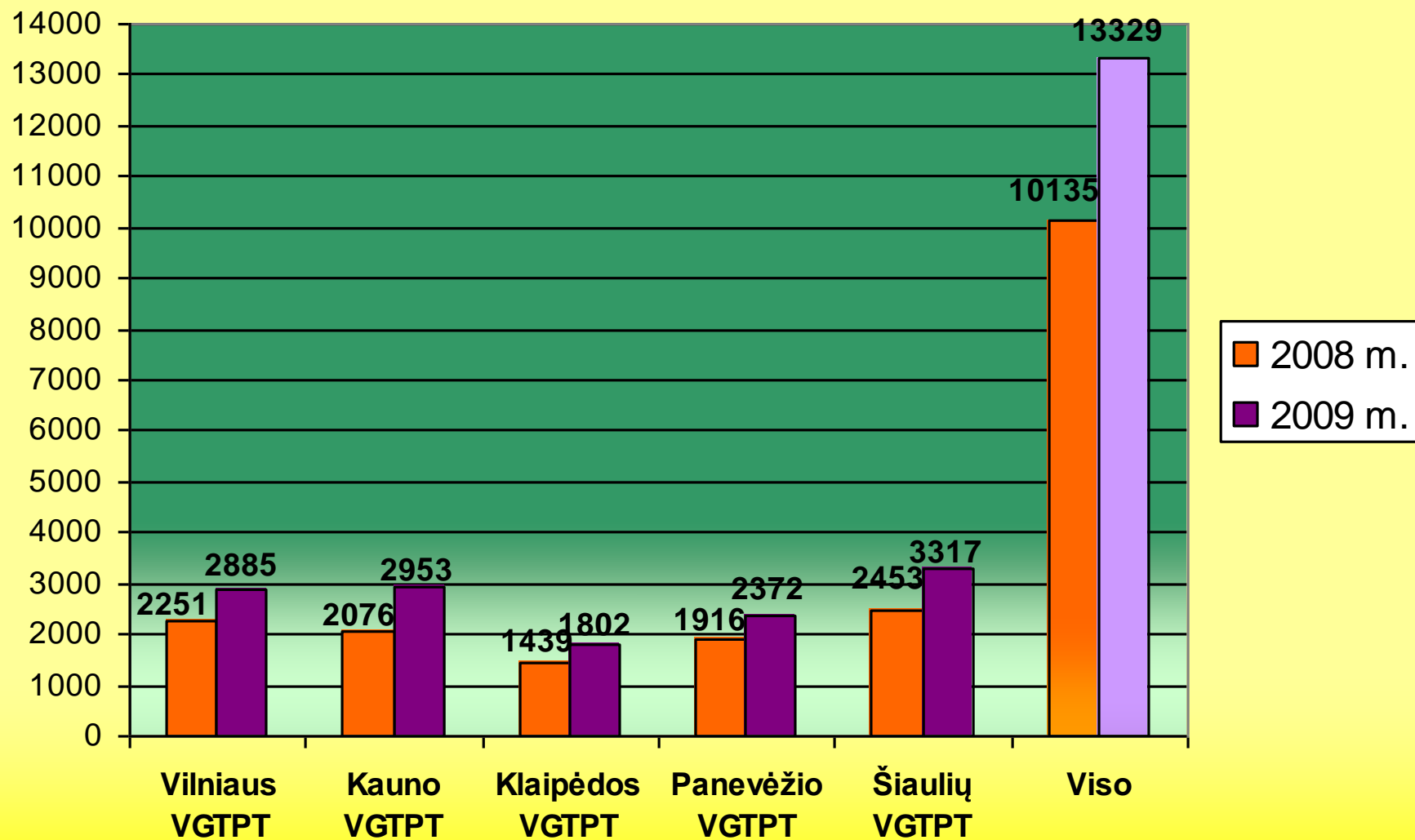
Kauno Tarybos veiklos teritorijoje – 0,33 proc.

Priimtų sprendimų dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo pasiskirstymas pagal gautus prašymus

Kategorija	Vilniaus VGTPT	Kauno VGTPT	Klaipėdos VGTPT	Šiaulių VGTPT	Panevėžio VGTPT	Viso 2008	Viso 2009	Viena Tarnyba/mėn vidutiniškai	
								2008	2009
Gautų prašymų suteikti antrinę teisinę pagalbą skaičius	3262	3351	2097	3498	2466	11067	14674	184,5	244,6
Iš jų: sprendimų suteikti antrinę teisinę pagalbą skaičius	2885	2953	1802	3317	2372	10135	13329	169	222,2
Iš jų: sprendimų atsisakyti suteikti antrinę teisinę pagalbą skaičius	212	370	177	157	69	643	985	10,7	16,4
Iš jų: prašymų, dėl kurių sprendimas nepriimtas, skaičius	165	68	118	35	35	289	411	4,8	4,8

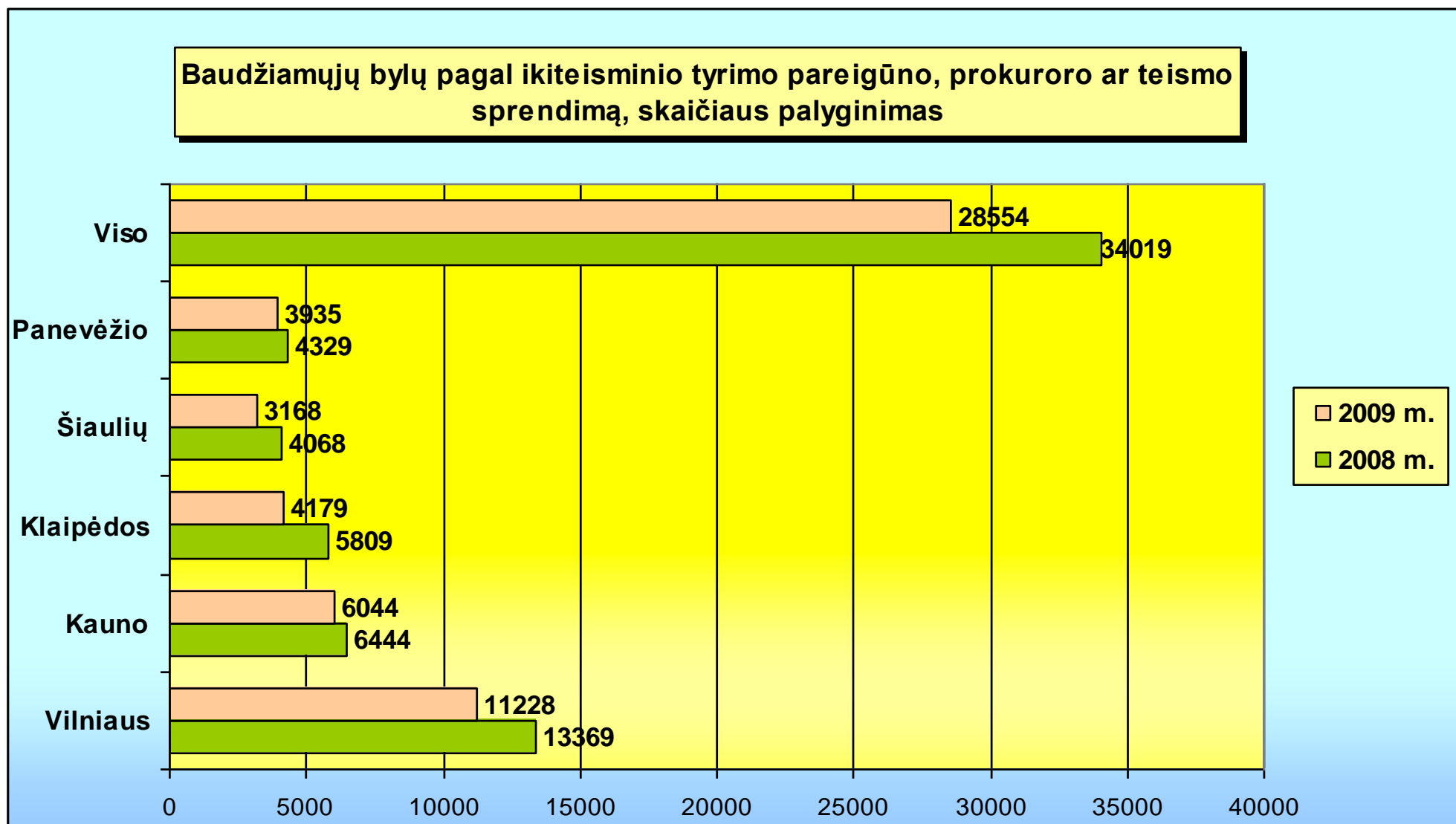
Diagrama atspindi sprendimų suteikti antrinę teisinę pagalbą skaičiaus didėjimo tendenciją

Sprendimų suteikti antrinę teisinę pagalbą skaičius

Baudžiamųjų bylų, kuriose antrinė teisinė pagalba buvo teikta pagal ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro nutarimą ar teismo nutartį, skaičiaus palyginimas 2008 ir 2009 m.

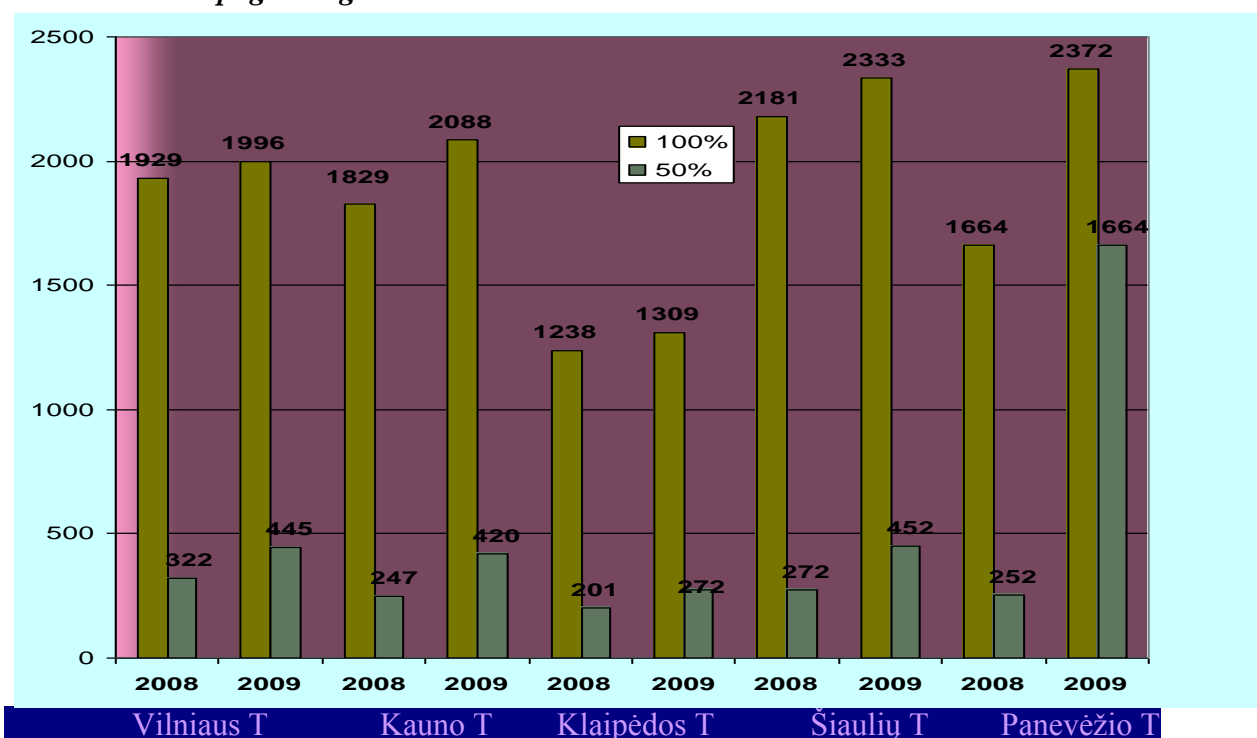

1.2. Informacija apie asmenų, kuriems buvo suteikta antrinė teisinė pagalba, pasiskirstymą pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytus turto ir pajamų lygius antrinei teisei pagalbai gauti

2009 m. buvo priimti **13329 sprendimai** suteikti antrinę teisinę pagalbą iš kurių:

- **9390 sprendimai** suteikti antrinę teisinę pagalbą, kai nustatytas pirmasis asmens turto ir pajamų lygis (tai sudaro **70,4 proc.** nuo visų sprendimų).
- **1980 sprendimų** suteikti antrinę teisinę pagalbą, kai nustatytas antrasis asmens turto ir pajamų lygis (tai sudaro **14,9proc.** nuo visų sprendimų).
- **1959 sprendimai** suteikti antrinę teisinę pagalbą, kai nustatyti antrinės teisinės pagalbos, neatsižvelgiant į turtą ir pajamas, teikimo pagrindai (tai sudaro **14,7 proc.** nuo visų sprendimų).

Sprendimų suteikti antrinę teisinę pagalbą pasiskirstymas pagal turto ir pajamų lygius antrinei teisei pagalbai gauti

II. ADVOKATŲ, TEIKIANČIŲ ANTRINĘ TEISINĘ PAGALBĄ, SKAIČIUS, DARBO KRŪVIS, APMOKĖJIMAS ADVOKATAMS UŽ SUTEIKTĄ ANTRINĘ TEISINĘ PAGALBĄ

2.1. Advokatų, teikiančių antrinę teisinę pagalbą, skaičius

Teisingumo ministro 2007 m. liepos 10 d. įsakymu Nr. 1R-276, nustatytas advokatų, nuolat teikiančių antrinę teisinę pagalbą, skaičius – 72 advokatai. 2008 m. pagal su Tarnybomis sudarytas sutartis faktiškai dirbo **67,93 advokatai, nuolat teikiančių antrinę teisinę pagalbą¹** (2007 m. Tarnybos buvo sudariusios sutartis su 64 advokatais, nuolat teikiančiais antrinę teisinę pagalbą, 2008 m. – 70 su advokatu), iš jų su **32,65 advokatais, nuolat teikiančiais antrinę teisinę pagalbą** civilinėse-administracinėse bylose (2007 m. su Tarnybomis buvo sudarę sutartis 26 advokatai, nuolat teikiantys antrinę teisinę pagalbą civilinėse-administracinėse bylose, 2008 m. – 32

¹ 2009 m. nuolat antrinę teisinę pagalbą teikiančių advokatų skaičius pateikiamas įvertinus laiką, kurį advokatai nedirbo dėl ligos, nėštumo-gimdymo atostogų, įvertinus laisvų advokato darbo vietų skaičių.

advokatai.) ir su **35,28 advokatais, nuolat teikiančiais antrinę teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose** (2007 m. Tarnybos buvo sudariusios sutartis su 38 advokatais, nuolat teikiančiais antrinę teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose, 2008 m. – 38 advokatai).

2009 m. pagal su Tarnybomis sudarytas sutartis dirbo **376 advokatai, prireikus teikiantys antrinę teisinę pagalbą** (2007 m. pagal su Tarnybomis sudarytas sutartis dirbo 403 advokatai, prireikus teikiantys antrinę teisinę pagalbą, 2008 m. – 374 advokatai.).

2.2. Advokatų, teikiančių antrinę teisinę pagalbą, darbo krūvis

Advokatų, prireikus teikiančių antrinę teisinę pagalbą, darbo krūvis

Vidutinis advokato, prireikus teikiančio antrinę teisinę pagalbą, darbo krūvis per mėnesį buvo mažiausias Kauno ir Klaipėdos Tarnybose (3,9 bylos per mėnesį). Šiaulių Tarnyboje prireikus antrinę teisinę pagalbą teikiantys advokatai vidutiniškai dirbo su 7,8 bylomis per mėnesį. Kitose Tarnybose prireikus antrinę teisinę pagalbą teikiantys advokatai vidutiniškai dirbo su 6 bylomis per mėnesį.

<i>Tarnyba</i>	<i>Vilniaus</i>	<i>Kauno</i>	<i>Klaipėdos</i>	<i>Šiaulių</i>	<i>Panevėžio</i>	<i>Viso</i>
Advokatų, prireikus teikiančių antrinę teisinę pagalbą (ATP), skaičius	145	91	54	40	46	376
Bylų, kuriose teikta ATP, skaičius	9823	4206	2518	3729	3145	23421
Vidutinis vienam advokatui tenkantis bylų, kuriose buvo teikta ATP, skaičius	67	46,21	46,6	92,9	68,4	62,3
Advokatų vidutinis darbo krūvis per mėnesį	5,6	3,9	3,9	7,8	5,7	5,2

2007 m. 403 advokatai, prireikus teikiantys antrinę teisinę pagalbą, teikė antrinę teisinę pagalbą 32604 bylose, t. y. prireikus antrinę teisinę pagalbą teikiančių advokatų vidutinis darbo krūvis buvo 7 bylos per mėnesį. 2008 m. 375 advokatai, prireikus teikiantys antrinę teisinę pagalbą, teikė antrinę teisinę pagalbą 32606 bylose, t. y. prireikus antrinę teisinę pagalbą teikiančių advokatų vidutinis darbo krūvis buvo toks pats kaip 2008 m. – 7 bylos per mėnesį.

2008 m. ir 2009 m. Tarnybos buvo sudariusios beveik vienodą skaičių sutarčių su prireikus antrinę teisinę pagalbą teikiančiais advokatais. Lyginant 2008 ir 2009 m. duomenis šių advokatų darbo krūvis sumažėjo 2 bylomis per mėnesį.

Advokatų, nuolat teikiančių antrinę teisinę pagalbą, darbo krūvis

2009 m. vidutinis nuolat antrinę teisinę pagalbą civilinėse-administracinėse bylose teikusių advokatų darbo krūvis buvo 10,9 bylų per mėnesį (didžiausias darbo krūvis buvo Kauno Tarnyboje – 14,7 bylos per mėnesį, mažiausias Vilniaus Tarnyboje – 8,45 bylos per mėnesį). 2008 m. vidutinis nuolat antrinę teisinę pagalbą civilinėse-administracinėse bylose teikusių advokatų darbo krūvis buvo 7 bylos per mėnesį.

2009 m. vidutinis nuolat antrinę teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose teikusių advokatų darbo krūvis buvo 25,2 bylų per mėnesį (didžiausias darbo krūvis buvo Šiaulių Tarnyboje – 27,9 bylos per mėnesį, mažiausias Panevėžio Tarnyboje – 20 bylų per mėnesį). 2008 m. vidutinis nuolat antrinę teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose teikusių advokatų darbo krūvis buvo 19 bylų per mėnesį (detalesnė informacija pateikta žemiau pateiktose lentelėse).

Advokatų, nuolat teikiančių antrinę teisinę pagalbą, darbo krūvis

1) Nuolat antrinę teisinę pagalbą civilinėse-administracinėse bylose teikiančių advokatų darbo krūvis

Tarnyba	Civilinių-administracinių bylų skaičius					
	Vilniaus	Kauno	Klaipėdos	Šiaulių	Panevėžio	Viso
Advokatų, teikiančių antrinę teisinę pagalbą, skaičius, vnt.	9,87	5,98	6	6	4,8	32,65
Bylų, kuriose pradėta teikti antrinė teisinė pagalba, skaičius, vnt.	1001	1053	748	905	554	4261
Vidutinis vienam advokatui tenkantis naujų bylų, kuriose buvo teikta antrinė teisinė pagalba, kiekis, vnt.	101,4	176,1	124,7	150,8	115,4	130,5
Advokatų vidutinis darbo krūvis per mėn., vnt.	8,45	14,7	10,4	12,6	9,6	10,9

2) Nuolat antrinę teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose teikiančių advokatų darbo krūvis

Tarnyba	Baudžiamųjų bylų skaičius					
	Vilniaus	Kauno	Klaipėdos	Šiaulių	Panevėžio	Viso
Advokatų, teikiančių antrinę teisinę pagalbą, skaičius, vnt.	10,49	9,67	5,28	4,89	4,95	35,28
Bylų, kuriose pradėta teikti antrinė teisinė pagalba, skaičius, vnt.	3413	3111	1324	1639	1188	10675
Vidutinis vienam advokatui tenkantis bylų, kuriose buvo teikta antrinė teisinė pagalba, kiekis, vnt.	325,4	321,8	250,6	335,1	240,1	302,6
Advokatų vidutinis darbo krūvis per mėn., vnt.	27,1	26,8	20,9	27,9	20	25,2

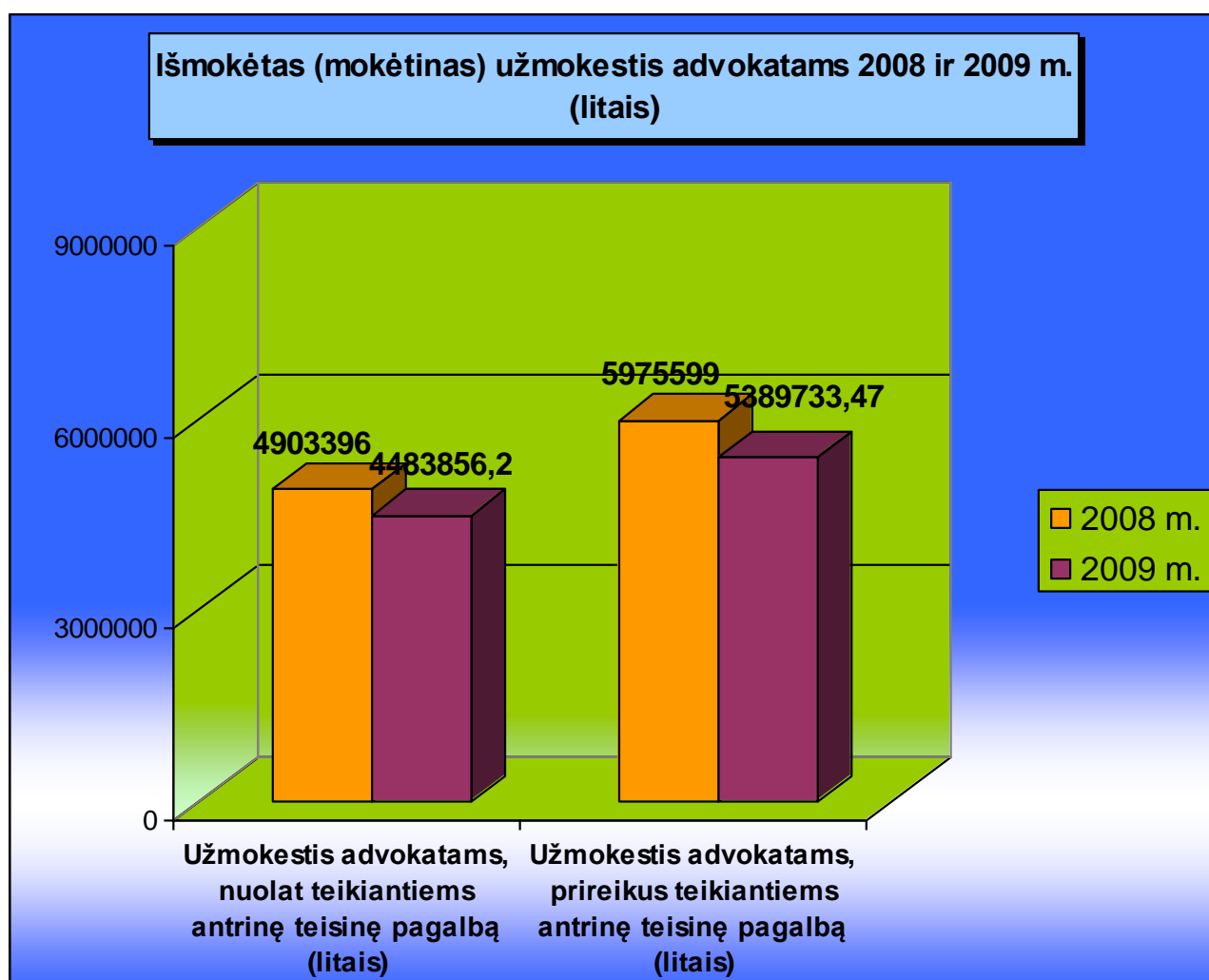
2.3. Apmokėjimas advokatams už suteiktą antrinę teisinę pagalbą

Advokatams, nuolat teikiantiems antrinę teisinę pagalbą, už antrinės teisinės pagalbos teikimą 2009 m. mokėtina suma – **4 483 856,20** Lt (iš jų 2 161 097,96 Lt už suteiktą antrinę teisinę pagalbą civilinėse-administracinėse bylose ir 2 322 758,24 Lt už suteiktą antrinę teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose).

Advokatams, nuolat teikiantiems antrinę teisinę pagalbą, 2008 m. buvo išmokėta **4 903 395,54** Lt (iš jų 2 001 890,71 Lt už suteiktą antrinę teisinę pagalbą civilinėse-administracinėse bylose ir 2 901 504,8 Lt už suteiktą antrinę teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose). 2007 m. advokatams, nuolat teikiantiems antrinę teisinę pagalbą, buvo išmokėta 3 495 750,79 Lt.

Advokatams, prireikus teikiantiems antrinę teisinę pagalbą, 2009 m. mokėtinas užmokesčio dydis – **5 389 733,47** Lt (iš jų 22 061,58 Lt už suteiktą antrinę teisinę pagalbą administracinėse bylose, 1 482 628,5 Lt už suteiktą antrinę teisinę pagalbą civilinėse bylose, 3 885 043,39 Lt už suteiktą antrinę teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose).

Advokatams, prireikus teikiantiems antrinę teisinę pagalbą, 2008 m. buvo išmokėta **5 975 599** Lt (iš jų 18 509,03 Lt už suteiktą antrinę teisinę pagalbą administracinėse bylose, 1 097 949,86 Lt už suteiktą antrinę teisinę pagalbą civilinėse bylose, 4 856 550,91 Lt už suteiktą antrinę teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose ir 2588,84 Lt išmokėta kaip užmokestis advokatams ir advokatų padėjėjams, teikusiems teisinę pagalbą pagal sprendimus dėl valstybinės teisinės pagalbos, priimtus iki 2005 m. gegužės 1 d.). 2007 m. advokatams, prireikus teikiantiems antrinę teisinę pagalbą, buvo išmokėta 5 309 164,65 Lt.

Nuolat antrinę teisinę pagalbą teikiantiems advokatams 2009 m. už antrinės teisinės pagalbos teikimą mokėtina suma 419 539,34 lt mažesnė nei 2008 m. mokėtina suma. Advokatams, prireikus teikiantiems antrinę teisinę pagalbą, už antrinės teisinės pagalbos teikimą 2009 m. mokėtina suma 585 865,53 lt mažesnė nei 2008 m. mokėtina suma.

Manytina, kad 2009 m. advokatams išmokėta užmokesčio už suteiktą antrinę teisinę pagalbą suma yra mažesnė nei 2008 m. išmokėta užmokesčio suma dėl to, kad 2009 m. antrine teisine pagalba pasinaudojo 5,14 proc. mažiau asmenų nei 2008 m. (2009 m. – 41883 asmenys, 2008 m. – 44154 asmenys.)

Lėšų suma skirta antrinei teisinei pagalbai teikti 2005-2009 m.:

2005 – 7 860 000 Lt
2006 – 11 138 000 Lt
2007 – 12 312 200 Lt
2008 – 15 555 300 Lt
2009 – 13 245 000 Lt

Tarnybų kreditorinis įsiskolinimas 2006-2009 m. (kiekvienų metų gruodžio 31 dieną):

2006 m. – 100 Lt.
2007 m. – 2000 Lt.
2008 m. – 265 500 Lt.
2009 m. – 1 558 100 Lt.

2010 m. skirta 13 487 000 lt antrinei teisinei pagalbai teikti.

2009 m. kreditorinis įsiskolinimas buvo padengtas 2010 m. iš 2010 metams skirtų asignavimų.

2.3.1. Vidutinė advokato, prireikus teikiančio antrinę teisinę pagalbą, vienos bylos kaina

Prireikus antrinę teisinę pagalbą teikiančio advokato vidutinė vienos civilinės-administracinės bylos kaina svyravo nuo 376,9 Lt (Klaipėdos Taryboje) iki 427,1 Lt (Panevėžio Taryboje). Didžiausia vienos baudžiamosios bylos kaina buvo Šiaulių Taryboje (256,4 Lt), mažiausia baudžiamosios bylos kaina buvo Vilniaus Taryboje (177,4 Lt).

Taryba	Vilniaus	Kauno	Klaipėdos	Šiaulių	Panevėžio	Viso
Pateiktų prašymų išmokėti užmokesčių už suteiktą ATP civilinėse-administracinėse bylose skaičius	660	988	238	1211	677	3774
Apskaičiuoto užmokesčio už ATP teikimą civilinėse-administracinėse bylose dydis	256544,49	383035,00	89707,19	486248,30	289155,10	1504690
Vidutinė vienos bylos kaina	388,7	387,7	376,9	401,5	427,1	398,7
Pateiktų prašymų išmokėti užmokesčių už suteiktą ATP baudžiamosiose bylose skaičius	9163	3218	2280	2518	2468	19647
Apskaičiuoto užmokesčio už ATP teikimą baudžiamosiose bylose dydis	1625259,5	709637	426943,52	645570,60	477632,37	3885043,39
Vidutinė vienos bylos kaina	177,4	220,5	187,3	256,4	193,5	197,7

2008 m. vidutinė prireikus antrinę teisinę pagalbą civilinėse-administracinėse bylose teikiančių advokatų bylos kaina buvo 280 Lt (beveik 120 Lt mažesnė nei 2009 m.), vidutinė prireikus antrinę teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose teikiančių advokatų bylos kaina buvo 200 Lt (beveik nepakito).

Vidutinė prireikus antrinę teisinę pagalbą civilinėse-administracinėse bylose teikiančių advokatų bylos kaina buvo didesnė 2009 m. nei 2008 m., nes, Tarybų duomenimis, padaugėjo atvejų, kai advokatai prašė taikyti Advokatams už antrinės teisinės pagalbos teikimą ir koordinavimą mokamo užmokesčio dydžių ir mokėjimo taisyklių (toliau – Taisyklės), patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 69, 7 punktą, pagal kuri, *jeigu advokato teikiamos antrinės teisinės pagalbos faktiškai sugaištas laikas pusantro karto viršija šiose Taisyklėse nustatytą bylos stadijai (procesiniam veiksmui) laiką, advokatas turi teisę kreiptis į Tarybą su prašymu priimti sprendimą dėl papildomo užmokesčio.*

Be to, paminėtina, kad advokatai, kurie prireikus teikia antrinę teisinę pagalbą, pateikia Tarybai, priėmusiai sprendimą dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo, prašymą išmokėti užmokesčių už suteiktą antrinę teisinę pagalbą *ne vėliau kaip per 6 mėnesius* nuo bylos stadijos (procesinio veiksmo), kurioje buvo suteikta antrinė teisinė pagalba, pabaigos (Taisyklių 31 punktą).

Advokatai, prireikus teikiantys antrinę teisinę pagalbą, pateikia prašymus išmokėti užmokesčių už suteiktą teisinę pagalbą, teiktą ankstesniais metais (2005-2008 m.), tai užmokesčiai jiems yra išmokamas pagal sprendimo suteikti antrinę teisinę pagalbą metu galiojusi MMA dydį. Žemiau pateiktoje lentelėje, nurodytas MMA dydžio kitimas 2004-2008 m. Manytina, kad vidutinė prireikus antrinę teisinę pagalbą civilinėse-administracinėse bylose teikiančių advokatų bylos kaina buvo didesnė 2009 m. nei 2008 m., nes 2008 m. galimai buvo daugiau prašymų išmokėti užmokesčių už suteiktą antrinę teisinę pagalbą pagal sprendimus suteikti teisinę pagalbą, priimtus tais laikotarpiais kai galioji mažesni MMA dydžiai nei nuo 2008-01-01 nustatytas MMA dydis.

Laikotarpis ir tuo metu nustatytas MMA
2004-01-01-2005-06-30 MMA=500 Lt
2005-07-01-2006-06-30 MMA=550 Lt
2006-07-01-2007-06-30 MMA=600 Lt
2007-07-01-2007-12-31 MMA=700 Lt
2008-01-01 iki šiol MMA=800 Lt

2.3.2. Vidutinė nuolat antrinę teisinę pagalbą teikiančio advokato vienos bylos kaina

Nuolat antrinę teisinę pagalbą teikiančio advokato vidutinė vienos civilinės-administracinės bylos kaina svyravo nuo 371,2 Lt (Kauno Taryboje) iki 650,8 Lt (Vilniaus Taryboje). Didžiausia vienos baudžiamosios bylos kaina buvo Panevėžio Taryboje (273,6 Lt), mažiausia baudžiamosios bylos kaina buvo Vilniaus Taryboje (200,1 Lt).

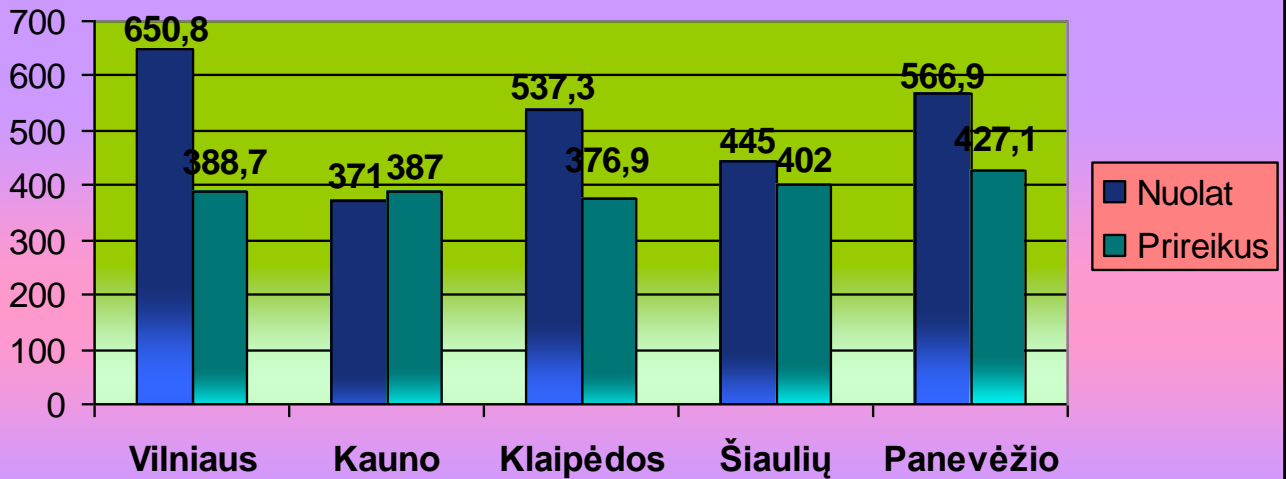
<i>Taryba</i>	<i>Vilniaus</i>	<i>Kauno</i>	<i>Klaipėdos</i>	<i>Šiaulių</i>	<i>Panevėžio</i>	<i>Viso</i>
Civilinių-administracinių bylų, kuriose pradėta teikti ATP 2009 m., skaičius	1001	1053	748	905	554	4261
Išmokėtas užmokestis civilinėse- administracinėse bylose	651460,90	390856,44	401921,25	402819,06	314040,31	2161097,96
Vidutinė vienos bylos kaina	650,8	371,2	537,3	445,1	566,9	507,2
Baudžiamųjų bylų, kuriose pradėta teikti ATP 2009 m., skaičius	3413	3111	1324	1639	1188	10675,00
Išmokėtas užmokestis baudžiamosiose bylose	682986,82	653224,50	344238,89	317280,12	325027,91	2322758,24
Vidutinė vienos bylos kaina	200,1	210	260	193,6	273,6	217,6

2008 m. vidutinė nuolat antrinę teisinę pagalbą civilinėse-administracinėse bylose teikiančių advokatų bylos kaina buvo 699 Lt (apie 200 Lt didesnė nei 2009 m.), vidutinė nuolat antrinę teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose teikiančių advokatų bylos kaina buvo 335 Lt (117 Lt didesnė nei 2009 m.).

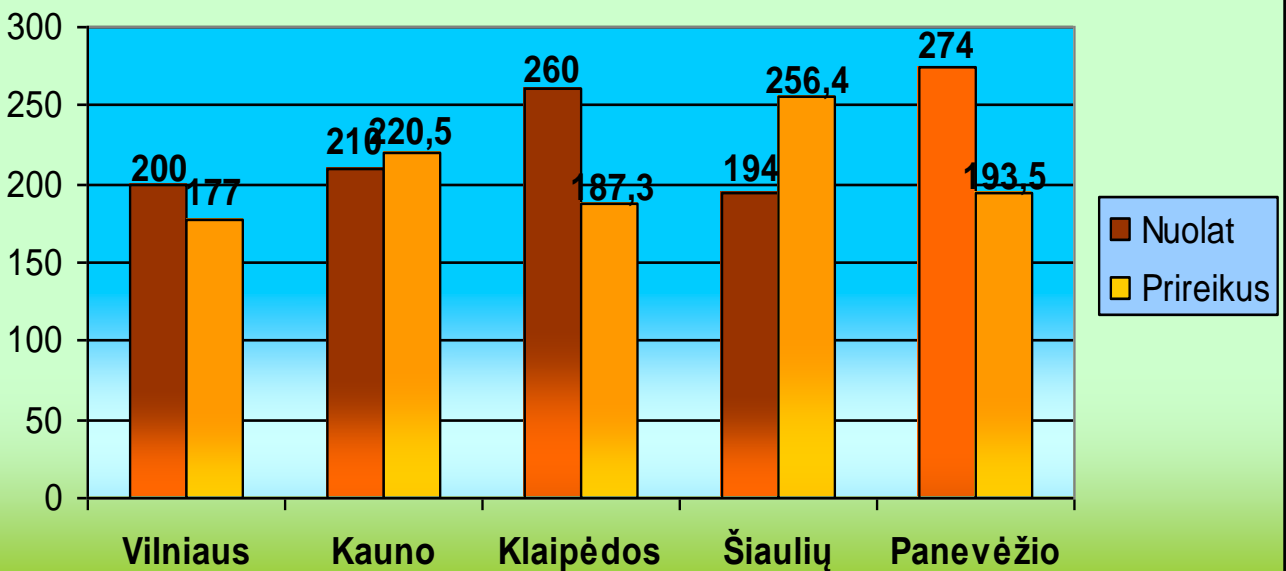
Vidutinė nuolat antrinę teisinę pagalbą teikiančio advokato vienos bylos (tiek civilinės-administracinės, tiek baudžiamosios) kaina 2009 m. buvo mažesnė nei 2008 m., nes Tarybos, siekdamos ekonomiškiau naudoti valstybės biudžeto lėšas, daugiau bylų skirdavo nuolat antrinę teisinę pagalbą teikiantiems advokatams (šių advokatų darbo užmokestis yra pastovus (nepriklausantis nuo suteiktos natrinės teisinės pagalbos kiekio), šiems advokatams suteikus antrinę teisinę pagalbą didesniame skaičiuje bylų, mažiau bylų skiriama prireikus antrinę teisinę pagalbą teikiantiems advokatams, kurių darbo užmokestis priklauso nuo bylų, kuriuose jie teikė antrinę teisinę pagalbą, skaičiaus).

Vienos bylos kainos palyginimas advokatų nuolat ir prireikus teikiančių ATP civilinėse-administracinėse bylose

Vienos bylos kainos palyginimas advokatų nuolat ir prireikus teikiančių ATP baudžiamosiose bylose

2.3.3. Nuolat ir prireikus antrinę teisinę pagalbą teikiančių advokatų vidutinės bylos kainos palyginimas

Advokato, nuolat teikiančio antrinę teisinę pagalbą, vidutinė vienos bylos kaina yra didesnė už advokato, prireikus teikiančio antrinę teisinę pagalbą, vidutinę vienos bylos kainą (civilinių-administracinių bylų – 108 litais, baudžiamųjų bylų – 20 litų).

Sprendžiant dėl racionalaus valstybės biudžeto lėšų naudojimo, vertinant advokatų, nuolat ir prireikus teikiančių antrinę teisinę pagalbą, bylos kainą, būtina įvertinti ir kitus veiksnius, susijusius su antrinės teisinės pagalbos kokybės bei efektyvumo užtikrinimu (paminėtina, kad priežastys, dėl kurių nuolat antrinę teisinę pagalbą teikiančio advokato vidutinė vienos bylos kaina yra didesnė nei prireikus antrinę teisinę pagalbą teikiančio advokato vidutinė vienos bylos kaina yra tokios pačios kaip ir 2008 m.):

1) dauguma advokatų, prireikus teikiančių antrinę teisinę pagalbą, nesutinka arba sutinka labai nenoriai vykti į kitą miestą teikti teisinės pagalbos, kadangi sugaišta daug laiko kelionėje, nors posėdis trunka nedidelį laiko tarpą (šiuo atveju, advokatas gauna apmokėjimą tik už vieną bylą, dėl kurios nuvyko į kitą miestą teikti teisinės pagalbos, o ne už kelias bylas, kuriose būtų galėjęs teikti antrinę teisinę pagalbą per tą patį laiką tame mieste, kuriame jis dirba).

2) Advokatai, prireikus teikiantys antrinę teisinę pagalbą, atsisako dirbti su didelės apimties bylomis (bylomis, kuriose yra daug kaltinamųjų, gynybos prieštaravimų ir kt.), nes jiems nėra apmokama už visą sugaištą laiką (Advokatams už antrinės teisinės pagalbos teikimą ir koordinavimą mokamo užmokesčio dydžių ir mokėjimo taisyklių 7 punkte nustatyta, kad jeigu advokato teikiamos antrinės teisinės pagalbos faktiškai sugaištas laikas pusantro karto viršija taisyklėse nustatytą bylos stadijai (procesiniam veiksmui) laiką, advokatas turi teisę kreiptis į Tarnybą su prašymu priimti sprendimą dėl papildomo užmokesčio, tačiau papildomo užmokesčio dydis vienoje bylos stadijoje negali viršyti 4 MMA). Advokatui finansiškai naudingiau dirbti su keletu nedidelės apimties bylų, nei su viena didelės apimties byla.

3) Advokatai, prireikus teikiantys antrinę teisinę pagalbą, dažnai atsisako atstovauti pareiškėjus administracinėse bylose dėl trumpų apskundimo terminų, motyvuodami tuo, kad jie turi susitarimų su privačiais klientais.

4) Advokatai, prireikus teikiantys antrinę teisinę pagalbą, atsisako vykti arba vyksta nenoriai į Lietuvos Aukščiausiąjį Teismą, kadangi teismas nagrinėja skundus eilės tvarka, advokatas tiksliai nežino, kiek laiko sugaiš teisme laukdamas teismo posėdžio.

5) Pareiškėjai žymiai dažniau atsisako advokatų, prireikus teikiančių antrinę teisinę pagalbą, paslaugų, motyvuodami esą netinkama jų teiktos antrinės teisinės pagalbos kokybe. Nuolat antrinę teisinę pagalbą teikiančių advokatų teikiamos teisinės pagalbos atsisakoma žymiai rečiau. Klientui atsisakius advokato, jam yra apmokama už atliktus veiksmus byloje ir statistikoje tokie duomenys yra fiksuojami kaip atskira, advokato, prireikus teikiančio antrinę teisinę pagalbą, byla.

6) Nuolat antrinę teisinę pagalbą teikiantys advokatai teismui pateikia pažymą tam, kad laimėjus bylą teisme valstybės patirtos išlaidos būtų priteistos iš pralaimėjusios šalies kaip bylinėjimosi išlaidos. Prireikus antrinę teisinę pagalbą teikiantys advokatai tai daro vangiai ir juos kontroliuoti tiek šiuo, tiek kitais klausimais Tarnyboms yra daug sunkiau nei nuolat antrinę teisinę pagalbą teikiančius advokatus.

7) Taip pat paminėtina, kad Tarnybų bendradarbiavimas (užklausimai, išvadų pateikimai, atsakymai į Tarnybų raštus ir pan.) su nuolat antrinę teisinę pagalbą teikiančiais advokatais vyksta daug sklandžiau ir operatyviau, nei su prireikus antrinę teisinę pagalbą teikiančiais advokatais.

8) Advokatai, kurie teikia antrinę teisinę pagalbą prireikus, turi ir privačių susitarimų, nesusijusių su įsipareigojimais Tarnybai, bei gali atsisakyti teikti antrinę teisinę pagalbą (dėl užimtumo kitoje byloje, dėl specializacijos ar dėl kitų priežasčių). Kai prireikus antrinę teisinę pagalbą teikiantis advokatas nurodo, kad nesutinka teikti antrinės teisinės pagalbos dėl užimtumo kitose bylose, Tarnyba neturi jokių galimybių to patikrinti. Nuolat antrinę teisinę pagalbą teikiančio advokato užimtumą ir bylų skaičių Tarnyba gali nustatyti. Antrinės teisinės pagalbos teikimas prireikus sietinas su pačių advokatų poreikiu teikti teisinę pagalbą prireikus (dalies advokatų

pagrindinė veikla tiesiogiai sietina su antrinės pagalbos teikimu prirėikus, todėl šie advokatai turi ir didesnį poreikį ir galimybę teikti teisinę pagalbą, kitai daliai advokatų antrinės teisinės pagalbos teikimas yra papildoma veiklos sritis, todėl jų poreikis ir galimybė teikti teisinę pagalbą prirėikus yra mažesnė, todėl ši dalis advokatų turi mažesnį bylų skaičių).

9) Einamaisiais metais advokatų, prirėikus teikiančių antrinę teisinę pagalbą, vidutinę vienos bylos kainą mažina ir tai, kad jie pateikia prašymus išmokėti užmokestį už suteiktą teisinę pagalbą, teiktą ankstesniais metais (2005-2007 m.), tai yra jiems išmokamas užmokestis pagal sprendimo suteikti antrinę teisinę pagalbą metu galiojusi MMA dydį. Advokatams, nuolat teikiančioms antrinę teisinę pagalbą, užmokestis mokamas pagal einamaisiais metais nustatytą MMA dydį (jie gauna fiksuoto dydžio užmokestį – 7,5 MMA).

III. TARNYBŲ VEIKLA, ORGANIZUOJANT PIRMINĖS TEISINĖS PAGALBOS TEIKIMĄ

2009 m. Tarnybos negavo nei vieno prašymo organizuoti pirminės teisinės pagalbos teikimą pagal Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo 15 straipsnio 8 dalį (kai pareiškėjas pirminės teisinės pagalbos kreipiasi dėl tos savivaldybės, kurios tarnautojas teikia pirminę teisinę pagalbą, įstaigos veiksmų ar neveikimo, tas savivaldybės tarnautojas informuoja pareiškėją apie galimą interesų konfliktą bei informuoja, kad pareiškėjas dėl pirminės teisinės pagalbos suteikimo gali kreiptis į Tarnybą).

Informacija apie priemones, kurių buvo imtasi, vykdant Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo 9 straipsnio 3 dalies 1 punkte nustatytą funkciją

Nuo 2008 m. liepos 1 d. Tarnybos Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymu suteikta nauja funkcija – koordinuoti pirminės teisinės pagalbos teikimą atitinkamo apygardos teismo veiklos teritorijoje.

Panevėžio ir Vilniaus Tarnybos atkreipė dėmesį, kad koordinuodamos pirminės teisinės pagalbos teikimą, pastebėjo, jog pasitaiko netiksliai užpildytų prašymų suteikti antrinę teisinę pagalbą, prašymai pildomi, nors akivaizdžiai matomas pareiškėjo prašymo neperspektyvumas arba pajamos viršija Vyriausybės nustatytus turto ir pajamų lygius, gaunami prašymai be dokumentų, patvirtinančių asmens teisę į antrinę teisinę pagalbą. Vilniaus Tarnyba pažymėjo, kad iš savivaldybių paštu ne kartą gauta prašymų suteikti antrinę teisinę pagalbą, kurie yra užpildyti, tačiau nepasirašyti pareiškėjų, kurie tokią pagalbą pageidauja gauti. Be to, nustatyta atvejų, kai prie prašymų suteikti antrinę teisinę pagalbą pridėtose metinėse gyventojų (šeimų) turto deklaracijose taip pat trūksta pareiškėjų parašų. Vilniaus Tarnybos praktikoje buvo atvejų, kai pareiškėjas, pateikdamas Tarnybai prašymą dėl antrinės teisinės pagalbos suteikimo, nurodo, kad pildant tokį prašymą savivaldybės darbuotojo nebuvo informuotas apie mokėtiną antrinės teisinės pagalbos išlaidų sumą, nepaisant to, jog prašyme pažymėtas pareiškėjo sutikimas apmokėti antrinės teisinės pagalbos išlaidas, ir nurodoma, kad jis (ji) yra supažindintas (-a) su preliminarine antrinės teisinės pagalbos išlaidų suma. Panevėžio Tarnyba, spręsdama problemas, susijusias su prašymų suteikti antrinę teisinę pagalbą pildymu, organizavo susirinkimą su pirminę teisinę pagalbą teikiančiais asmenimis, kurio metu buvo aptarti aktualūs klausimai, Vilniaus Tarnyba raštu pateikė pasiūlymus savivaldybių administracijoms dėl pirminės teisinės pagalbos teikimo tobulinimo. Klaipėdos Tarnyba informavo Teisingumo ministeriją, kad organizavo susitikimą su savivaldybių administracijų atstovais, siekiant aptarti klausimus, susijusius su pirminės teisinės pagalbos teikimu bei jos teikimo organizavimu, tačiau tik Skuodo savivaldybės administracijos darbuotojai buvo atvykę į Klaipėdos Tarnybą, kiti atsisakė dėl laiko bei lėšų trūkumo. Šiaulių Tarnyba 2009 m. organizavo vieną susitikimą su pirminę teisinę pagalbą teikiančiais asmenimis.

Paminėtina, kad visos Tarnybos su pirminę teisinę pagalbą teikiančiais specialistais nuolat bendrauja el. paštu, telefonu, kad problemos būtų sprendžiamos operatyviai ir efektyviai. Pastebėtina, kad 2009 m. pirminę teisinę pagalbą teikiančių specialistų netiksliai užpildyti prašymai sudarė tik nedidelę dalį (3 proc.). Tuo tarpu 2008 m. netiksliai užpildytų prašymų dalis sudarė 12 proc. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad organizacinėmis priemonėmis buvo pakankamai efektyviai sprendžiamos problemos, susijusios su prašymu suteikti antrinę teisinę pagalbą pildymu. .

IV. PROBLEMAS, TRUKDANČIOS TINKAMAI ĮGYVENDINTI TARNYBŲ FUNKCIJAS IR JOMS KELIAMUS UŽDAVINIUS, TARNYBŲ VEIKLOS TRŪKUMUS ĮTAKOJANTYS VEIKSNIAI, PRIEMONĖS, KURIŲ NUMATOMA IMTIS TOBULINANT TARNYBŲ VEIKLĄ

Tarnybos ataskaitose nurodė šias problemas, trukdančias tinkamai įgyvendinti jų funkcijas ir joms keliamus uždavinius:

1. 2009 m., kaip ir 2008 ir 2007 m., Tarnybų veiklai įtakos turėjo atskirų pareiškėjų piktnaudžiavimas savo materialia teise – teise gauti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą, piktnaudžiavimas procesinėmis teisėmis. Šie pareiškėjai lankosi Tarnybose beveik kiekvieną dieną, pateikia didelį skaičių prašymų, Tarnybos patalpose triukšmauja, grasina Tarnybos darbuotojams. Didėjant piktnaudžiaujančių pareiškėjų skaičiui, didėja Tarnybos specialistų darbo krūvis, Tarnybos specialistai priversti nuolat susirašinėti su teismais ir kitomis institucijomis, o tai reikalauja didelių darbo laiko sąnaudų, apsunkinamas darbo procesas.

2. Tarnybos nurodė, kad žmogiškieji ištekliai, įgyvendinant priskirtas funkcijas, siekiant tinkamai teikti antrinę teisinę pagalbą, nebuvo pakankami. Paminėtina, kad, įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos, Vyriausybės įstaigų, Apskričių viršininkų administracijų, Vyriausybės atstovų tarnybų, ministerijų, įstaigų prie ministerijų ir ministrų valdymo sritims priskirtų valstybės įstaigų didžiausio leistino valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto ir valstybės pinigų fondų (išskyrus darbuotojus, dirbančius pagal darbo sutartis ir gaunančius darbo užmokestį iš Europos Sąjungos struktūrinės, kitos Europos Sąjungos finansinės paramos ir tarptautinės finansinės paramos lėšų (išskyrus techninės paramos lėšas), pareigybių skaičiaus, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. gegužės 6 d. nutarimu Nr. 394, 5.10.8 punktą, pareigybių skaičius Tarnybose nuo 2009 m. spalio 1 d. buvo sumažintas penkiomis pareigybėmis.

3. Tarnybose nėra įdiegta informacinė sistema, kuri leistų optimizuoti sprendimų priėmimo ir antrinės teisinės pagalbos teikimo kontrolės procesą. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. vasario 25 d. nutarimo Nr. 189 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008–2012 metų programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“, 3 lentelės „Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008–2012 metų veiklos strategijos nuostatų įgyvendinimo priemonės“, III skyriaus „Informacinės ir žinių visuomenės plėtra“, 30 nuostatos 6 priemonę „Sukurti ir įdiegti valstybės garantuojamos teisinės pagalbos informacinę sistemą“ (priemonės įvykdymo data 2011 m. IV ketv.). Nuo 2009 m. Vilniaus, Kauno, Šiaulių, Panevėžio ir Klaipėdos Tarnybose pradėta naudoti informacinė sistema „KOORDIS“, padėsianti lengvai ir operatyviai koordinuoti antrinės teisinės pagalbos teikimą baudžiamosiose bylose, tikrinti informaciją, užtikrinti nepertraukiamą gynėjo dalyvavimą baudžiamosiose bylose. Tarnybos taip pat turi galimybę automatiniu būdu patikrinti pareiškėjų teikiamus duomenis, naudodamosi valstybės registrais arba kitomis valstybės informacinėmis sistemomis, tačiau susiduriama su problema, kad valstybės registruose ir informacinėse sistemose nėra kaupiama visa informacija, reikalinga sprendimams dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo priimti.

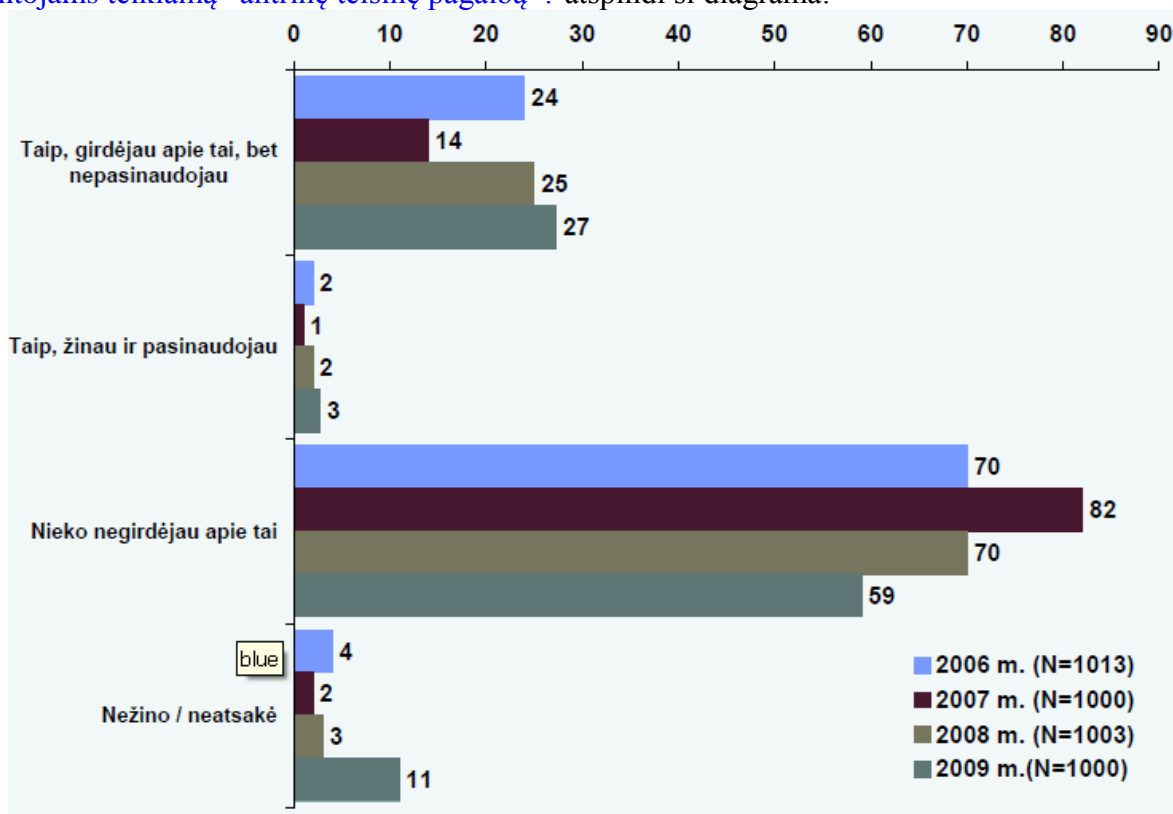
4. Panevėžio Tarnybai lieka labai aktualus patalpų klausimas. Tarnybos turimos patalpos nebeatitinka darbo vietoms keliamų reikalavimų. Kabinetuose dirba po kelis darbuotojus, naudojama biuro technika kelia pavojų darbuotojų sveikatai, pastate nėra tinkamos vėdinimo sistemos.

5. Kaip opią problemą Tarnybos nurodė sumažėjusį finansavimą šiai viešajai paslaugai. Tarnyboms kildavo problemų per teisės aktų nustatytus terminus atsiskaityti su antrinę teisinę pagalbą teikiančiais advokatais.

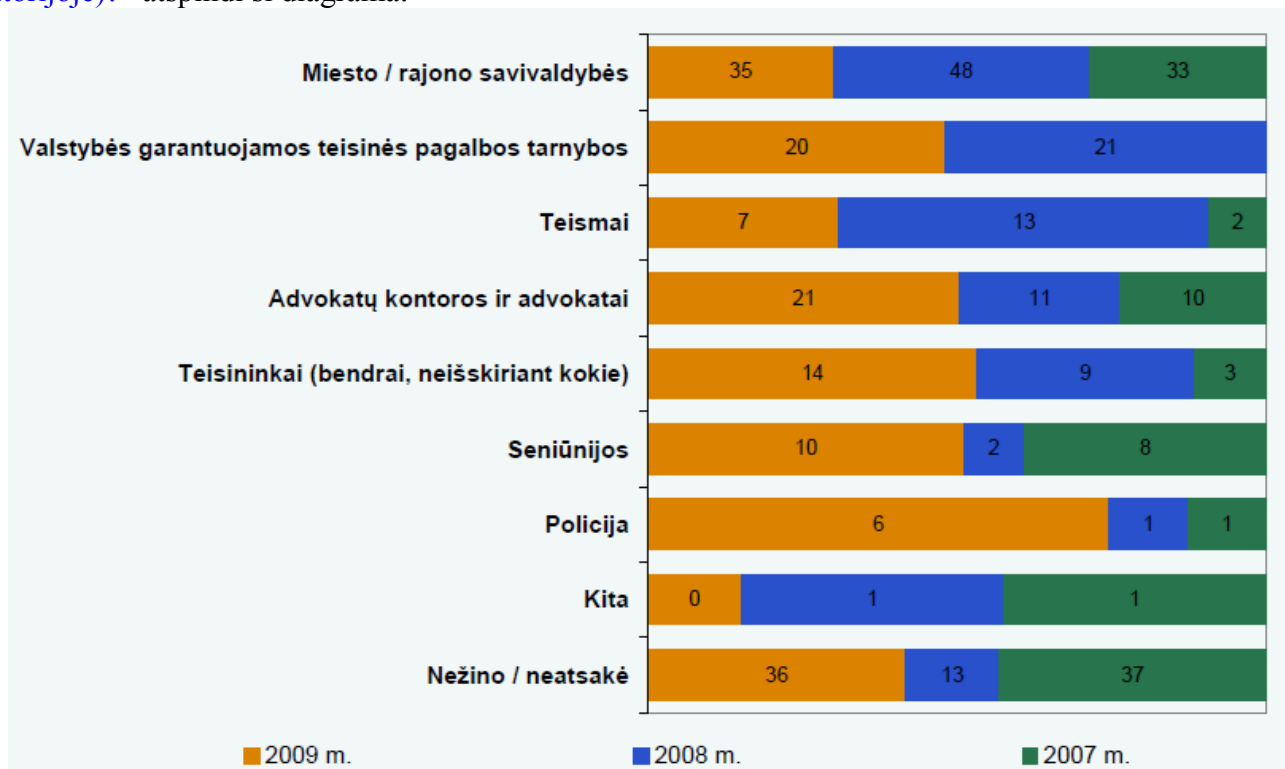
V. VISUOMENĖS INFORMUOTUMAS APIE ANTRINĘ TEISINĘ PAGALBĄ BEI PAREIŠKĖJŲ NUOMONĖ APIE ŠIĄ VIEŠĄJĄ PASLAUGĄ

Teisingumo ministerijos užsakymu UAB „RAIT“ atliko tyrimą „Lietuvos gyventojų teisinės žinios“.

Tyrimo dalyvių atsakymus į klausimą „Ar Jūs žinote arba ką nors esate girdėję apie tokią gyventojams teikiamą „antrinę teisinę pagalbą“? atspindi ši diagrama:

Tyrimo dalyvių atsakymus į klausimą „Ar Jūs žinote, kas Jūsų mieste ar rajone teikia „pirminės ir antrinės teisinės pagalbos“ paslaugas (kur kreiptis dėl tokios pagalbos Jūsų gyvenamojoje teritorijoje)?“ atspindi ši diagrama:

Apibendrinus tyrimo duomenis, darytina išvada, kad:

- ❑ 30 proc. respondentų žino apie gyventojams teikiamą „antrinę teisinę pagalbą“ (2008 m. tokių respondentų buvo 27 proc.), o 3 proc. apklaustųjų teko ja naudotis (2008 m. buvo 2 proc. tokių respondentų).
- ❑ 2009 m. daugiau respondentų žinojo subjektą, į kurį reikia kreiptis dėl antrinės teisinės pagalbos suteikimo, nei 2008 m.
- ❑ Iš tyrimo duomenų matyti, kad Teisingumo ministerijos, Tarnybų, savivaldybių institucijų vykdomas gyventojų informavimas apie valstybės garantuojamą teisinę pagalbą davė teigiamų rezultatų (gyventojų informuotumas 2009 m. didesnis nei 2008 m.), atsižvelgiant į tai, manytina, kad informacijos sklaidimas apie valstybės garantuojamą teisinę pagalbą buvo vykdomas tinkamai.

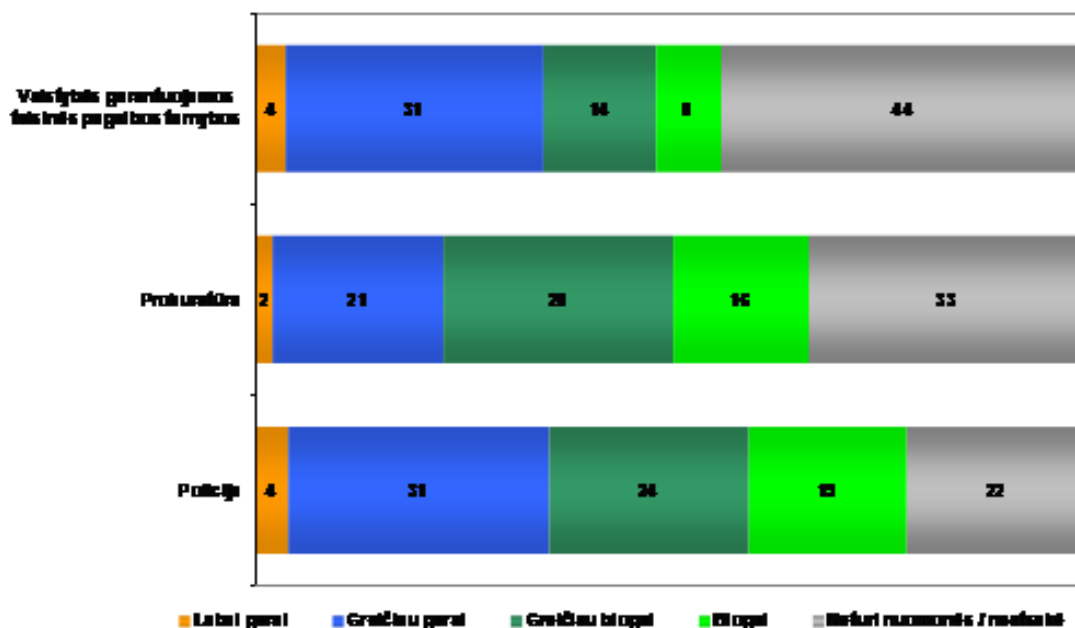
5.1. Antrine teisine pagalba pasinaudojusių asmenų nuomonė apie antrinės teisinės pagalbos kokybę

2010 m. pradžioje Klaipėdos Tarnyba savo iniciatyva atliko tyrimą, kuriuo metu buvo apklausta 100 pareiškėjų, kurie naudojami ar naudojami antrine teisine pagalba. Atliktus tyrimą buvo nustatyta, kad 60 procentų pareiškėjų advokato darbą vertino labai gerai, 20 procentų gerai, 8 procentai labai blogai, likę vidutiniškai.

Kitos Tarnybos neatliko tyrimų dėl lėšų stygiaus.

Pagal 2009 m. Teisingumo ministerijos užsakymu vykdytą tyrimą „Lietuvos gyventojų teisinės žinios“ teigiamai vertinančių valstybės garantuojamas teisinės pagalbos tarnybas sudarė 35 proc. Pastebėtina, kad tik 27 proc. apklaustųjų žinojo, kas tai yra antrinė teisinė pagalba, o dar 3 proc. buvo ja pasinaudoję, todėl tai neatspindi tiesioginių paslaugos gavėjų nuomonės. Lyginant su kitomis institucijomis, daugiau apklaustųjų teigiamai vertino valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybas negu antstolius, prokuratūrą, Teisingumo ministeriją, teismus, panašiai įvertinta policija, savivaldybės specialistai (teisininkai), geriau įvertinti – notarai ir advokatai.

Tyrimo dalyvių atsakymus į klausimą „*Kaip Jūs vertinate šias institucijas/ tarnybas? 2009 m. (valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos, prokuratūra, policija)*“ atspindi ši diagrama:

VI. KITA INFORMACIJA

2009 m. sausio 1 d. įsigaliojus Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso bei Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo pakeitimams, valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos pradėjo vykdyti antrinės teisinės pagalbos baudžiamosiose bylose koordinavimo funkciją. Siekiant užtikrinti vienodą praktiką, parenkant gynėją baudžiamosiose bylose, teisingumo ministro 2009 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. 1R-179 buvo patvirtintos Advokato parinkimo teikti antrinę teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose rekomendacijos. Pastebėtina, kad šios funkcijos vykdymas padidino valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybų darbo krūvį, nes naujos funkcijos vykdymui papildomi būtini žmogiškieji išteklių nebuvo skirti.

2009 m. sumažinus valstybės biudžeto lėšų asignavimus, skiriamus šiai programai, buvo sprendžiamas klausimas dėl valstybės garantuojamos teisinės pagalbos apimčių mažinimo, siekiant išvengti didelių kreditorinių įsiskolinimų. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. liepos 8 d. nutarimu Nr. 707 buvo 25 proc. sumažinti metiniai pajamų lygiai antrinei teisinei pagalbai gauti. Be to, buvo parengti Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo bei jį įgyvendinančių teisės aktų pakeitimai, siekiant tobulinti valstybės garantuojamos teisinės pagalbos organizavimą ir teikimą, supaprastinti kreipimosi dėl teisinės pagalbos suteikimo tvarką, užtikrinti valstybės garantuojamos teisinės pagalbos ekonomiškumo principo įgyvendinimą, užkirsti kelią asmenų piktnaudžiavimui valstybės garantuojama teisine pagalba, sudaryti teisinės prielaidas,

advokatų, teikiančių antrinę teisinę pagalbą, veiklos bei apmokėjimo už suteiktą teisinę pagalbą reguliavimo tobulinimui.

2009 m. buvo atliktas valstybinis auditas „Valstybės garantuojama antrinė teisinė pagalba“, kurio rekomendacijos pradėtos įgyvendinti 2009 m. – rengti teisės aktų pakeitimų projektai, rinkta ir analizuota informacija apie advokatų darbo krūvį, valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybų turimas išlaidas advokatų aprūpinimui, kurios apibendrinimų pagrindu bus rengiamos rekomendacijos, siekiant užtikrinti tinkamą teisinės pagalbos organizavimą.

Tarpininkaujant Teisingumo ministerijai, pasirašyta duomenų teikimo sutartis, pagal kurią Tarnybos gauna informaciją iš Lietuvos teismų informacinės sistemos (LITEKO) apie bylą, kuriose teikiama antrinė teisinė pagalba, eiga.

SANTRAUKA

1. 2009 m. gauta 32,59 proc. daugiau prašymų suteikti antrinę teisinę pagalbą nei 2008 m. (2008 m. – 11067 prašymai, 2009 m. – 14674 prašymai).

2. Lyginant 2008 m. ir 2009 m. duomenis, darytina išvada, kad padidėjo sprendimų suteikti antrinę teisinę pagalbą skaičius (2008 m. – 10135 sprendimai, 2009 m. – 13329 sprendimai).

3. 2009 m. buvo priimta mažiau sprendimų nutraukti antrinės teisinės pagalbos teikimą, nei 2008 m. (2009 m. – sprendimai nutraukti antrinės teisinės pagalbos teikimą sudarė 8,2 proc. nuo sprendimų suteikti antrinę teisinę pagalbą skaičiaus, 2008 m. – 9,1 proc. nuo sprendimų suteikti antrinę teisinę pagalbą skaičiaus).

4. 2009 m. priimta daugiau sprendimų dėl antrinę teisinę pagalbą teikiančių advokatų pakeitimo (2009 m. tokie sprendimai sudarė 6,6 proc. nuo sprendimų suteikti antrinę teisinę pagalbą skaičiaus, 2008 m. – 6,1 proc. nuo sprendimų suteikti antrinę teisinę pagalbą skaičiaus).

5. 2009 m. apskūsta mažiau Tarnybų sprendimų, nei 2008 m. (2009 m. – 104 sprendimai, 2008 m. – 173 sprendimai).

6. Lyginant 2008 m. ir 2009 m. duomenis, darytina išvada, kad mažėja pasinaudojusių antrine teisine pagalba asmenų skaičius. 2008 m. iš viso antrine teisine pagalba pasinaudojo 44154 asmenys, iš jų 34019 asmenų pasinaudojo antrine teisine pagalba ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro nutarimu ar teismo nutartimi bei 10135 asmenys, Tarnyboms priėmus sprendimus suteikti antrinę teisinę pagalbą. 2009 m. iš viso antrine teisine pagalba pasinaudojo 41883 asmenys, iš jų 28554 asmenų pasinaudojo antrine teisine pagalba ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro nutarimu ar teismo nutartimi bei 13329 asmenys, Tarnyboms priėmus sprendimus suteikti antrinę teisinę pagalbą.

7. Tarnybos įgyvendindamos pirminės teisinės pagalbos teikimo atitinkamo apygardos teismo veiklos teritorijoje koordinavimo funkciją, bendradarbiavo su savivaldybių institucijomis, kartu sprendamos su pirminės teisinės pagalbos organizavimu ir teikimu susijusias problemas.

8. Įvertinus viešosios nuomonės ir rinkos tyrimų bendrovės atlikto tyrimo rezultatus, darytina išvada, visuomenės informavimas apie valstybės garantuojamą teisinę pagalbą buvo efektyvus ir turėjo įtakos pareiškėjų, kuriems antrinė teisinė pagalba buvo suteikta Tarnybos sprendimu, skaičiaus augimui.

9. Tarnybos kaip opiausią problemą organizuojant antrinės teisinės pagalbos teikimą, išskyrė nepakankamą tarnautojų ir/ar darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, skaičių ir nepakankamą finansavimą užmokesčiui už suteiktą antrinę teisinę pagalbą mokėti.